

Genoeg potentie 'andere' Sicilië,

Het Italiaanse eiland Sicilië heeft in de afgelopen decennia een goede reputatie opgebouwd als leverancier van zongerijpte tomaten en sinaasappelen. De met name in Duitsland veel geroemde Siciliaanse trostomaten worden hoofdzakelijk geteeld rond Vittoria, in de zuidoostelijke punt van het eiland. Vijftig kilometer ten westen van dit teeltgebied ligt de provincie Caltanissetta. Zelfde klimaat, zelfde bodem, maar geen afzetstructuur, dus dat moet veranderen. Een driedaags seminar in Mazzarino bevestigde het beeld dat er voldoende potentie is, maar dat er nog veel moet gebeuren. Dat terwijl de markt al aardig vol is.

Door Roger Abbenhuijs

Met veel uiterlijk vertoon - Italiaanse maatkostuums, vlaggen, volksliederen, burgemeesters, ministers, landbouwraden, ambassadeurs, uitgebreide lunches en diners - werd eind september in de provincie Caltanissetta op het Italiaanse eiland Sicilië de 'Settimana Verde' geopend. Deze Groene Week was een initiatief van assessore Mario Santamaria, zeg maar de portefeuillehouder Landbouw en Econo-

mische Zaken van de provincie. Hij nodigde niet alleen een Duitse en Nederlandse handelsdelegatie uit voor een vierdaags bezoek aan zijn provincie, maar ook de heer Garbe, de Duitse ambassadeur in Rome en de Nederlandse Landbouwrade, mevrouw Tineke Zwitter. Het liefst had Santamaria minister Verburg naar Sicilië laten komen. Met tegenzin moest hij de onhaalbaarheid daarvan accepteren.

Gat dicht

De gedachte achter de Settimana Verde is begrijpelijk. De provincie beschikt net als de rest van het eiland over een prima klimaat, een vruchtbare bodem en voldoende bouwrijpe tuinbouwkvelds. Toch blijft het gebied economisch achter bij de rest van Sicilië, Italië en concurrerende Europese landen. De export ontwikkelt zich weliswaar goed, maar er is volgens Santamaria nog een flink gat te dicht. "Onze focus ligt op de tuinbouw, daar zien we goede commerciële mogelijkheden. We hebben echter nog onvoldoende aansluiting bij de belangrijkste afzetmarkten in Europa. Ook moet onze keten efficiënter worden, we moeten af van de familiebedrijvencultuur", aldus Santamaria. De beoogde efficiëntieverbetering van de tuinbouw hoopt Santamaria te realiseren door het aangaan van joint-ventures met zakenpartners in vooral Nederland en Duitsland. Niet voor niets werden agf-handelsbedrijven uit beide landen uitgenodigd voor een matchmakingsessie als onderdeel van de Groene Week. Santamaria meent dat er geen tijd te verliezen is nu de Noord-Afrikaanse landen meer en meer in opmars zijn en ook de tuinbouw op het nabijgelegen eiland Malta zich ontwikkelt. Niet alleen de tuinbouw, maar de totale

Caltanissetta - Sicilië

De provincie Caltanissetta is met ruim 270.000 inwoners een van de dunst bevolkte provincies van Sicilië. Bij de steden Gela en Niscemi aan de zuidkust is de beschermde groenteteelt van de provincie geconcentreerd. Naast kasgroenten worden er in het gebied ook perziken, tafeldruiven, paprika's en artisjokken geteeld. De tomatenproductie bedraagt 30.000 ton per jaar. Deze teelt wordt in de provincie gezien als het neusje van de zalm. Ook in Niscemi heeft de kasteelt de laatste jaren een ontwikkeling doorgemaakt op gebied van teelttechniek en productinnovatie.

maar er moet nog veel gebeuren

De Italiaanse, Duitse en Nederlandse delegaties gaven eerste aanzet tot verdere samenwerking. Namens de Nederlandse groentenketen waren aanwezig: Willem Baljeu (Frugi Venta), Tineke Zwitter (Landbouwwaad), Chris Groot (Enza Zaden), Izaak Havenaar (Haluco), Kees Jansen (Greenery), Erik Helderma (Action Pearl Growers), Cees Valstar (Fruitworld), Piet Boon (Van Rijn), Jochem Wolthuis (NL-D Communicatie) en Roger Abbenhuijs (Vakblad Agf)

economie van Caltanissetta moet naar de mening van de assessore profiteren van de aanwezigheid van de haven van Gela, waar bijvoorbeeld ook de petrochemische industrie is gevestigd. Het onderzoeken van een mogelijke samenwerking tussen Gela en de haven van Rotterdam is een van de actiepunten van het provinciebestuur.

Adviezen

Een betere aansluiting bij de belangrijke afzetmarkten Duitsland en Nederland, dat was een van de doelstellingen van de themawEEK in Sicilië en de uitnodiging van handelsdelegaties uit beide landen. Dus werd dankbaar kennis genomen van de vele adviezen uit genoemde landen. Zo benadrukte Tineke Zwitter, de Nederlandse Landbouwwaad in Rome het belang van onderlinge samenwerking tussen zowel producenten als handelsbedrijven en coöperaties. Daarbij nam ze Frugi Venta als voorbeeld. Directeur Willem Baljeu van het handelsplatform zette op zijn beurt de rol van Nederland als Europese draaischijf voor de groenten- en fruithandel uiteen. Hij noemde ook de mogelijkheden die Sicilië heeft als leverancier van de overige landen aan de Middellandse Zee. Hij stak de Sicilianen een hart onder de riem met zijn bekentenis dat de Nederlandse

glastuinbouw in de afgelopen vijftien jaar ook heeft geleerd van Italië. "Toen wij met onze tomaten kampten met een serieus imago probleem op de Duitse markt, hebben wij in korte tijd de in Italië ontwikkelde trostomaat gekopieerd en daarmee onze positie in Duitsland met tien procent vergroot tegen betere prijzen."

Andreas Brügger, voorzitter van het Deutscher Fruchthandelsverband, omschreef zijn land als een ideale afzetbestemming voor de Sicilianen. "Wij zijn de grootste importeur van groenten en fruit van Europa, want met onze eigen productie kunnen wij slechts voorzien in dertig procent van onze behoefte." Brügger voegde daar wel aan toe dat de eisen van de Duitse consument en retailer erg strikt zijn. "Participeren in deze markt kan derhalve alleen met een sterke organisatie. Een zelfstandig bedrijf heeft nauwelijks overlevingskansen." Brügger is overtuigd van de mogelijkheden in Caltanissetta, maar noemt het vinden van een goede, Duitse partner essentieel. Wat Caltanissetta vooral beoogt is het vinden van ketenpartners die in de provincie willen investeren in de tuinbouw. Maar het besef dringt ook door dat de sector en de provincie zelf ook hard moeten werken aan de ontwikkeling van het gebied. Giovanni Monciello, de Itali-

aanse staatssecretaris van Landbouw, stelde bijvoorbeeld dat de producenten goede training moeten krijgen om op Europees niveau te kunnen opereren. Tevens merkte hij op dat het prijsniveau een belemmering is. "Ons beste citrus blijft vaak aan de boom, omdat de marktprijs onder de kostprijs blijft." Een duidelijk signaal werd tevens afgegeven door Lucio Colombo van het Italiaanse kantoor van De Ruiter Seeds. Colombo, tevens columnist voor Vakblad Agf, adviseerde de sector om meer kennis van de afzetmarkt te vergaren. Hij is overtuigd van het imago van de Italiaanse tuinbouwproducten, maar dat moet wel worden uitgedragen in Europa. Colombo nam de Spanjaarden als voorbeeld van goede afzetbundeling. En beter kun je Italianen niet prikkelen om tot daden over te gaan.

Toezegging

Bij de afsluiting van de Settimana Verde werden er bij monde van Baljeu al concrete toezeggingen gedaan voor het vervolgtraject. De beste producenten krijgen ondersteuning op hun weg naar EurepGAP, worden door beide landen uitgenodigd voor een bezoek aan de Fruit Logistica in Berlijn en brengen volgend voorjaar een bezoek aan de Nederlandse agf-keten. ■

Italië, anonieme 'agf-grootheid'

Italië wordt op de Europese groentemarkt gezien als de bakermat van de tomatomaat. Met die ontwikkeling hielp het land de Nederlandse tomatensector weer in het zadel na het imago-probleem van begin jaren negentig. Ook de bloedsinaasappelen, de druiven en het brede groentenaanbod van het land zijn vermaard. Desondanks roert het land zich - in tegenstelling tot Spanje - publicitair weinig op de Nederlandse markt. Maar er zijn uitzonderingen.

Door Roger Abbenhuijs

Waar Spanje zich de afgelopen decennia jaarlijks mag verheugen in een speciale thema-editie aan het begin van het exportseizoen, zijn de publicaties over de Italiaanse afzet van aardappelen, groenten en fruit schaars geweest in die periode. Die informatie beperkte zich doorgaans tot berichtgevingen van importeurs bij de start van het aardbeien, druiven of steenfruitseizoen. Slechts eens per vijf of zes jaar werd een bezoek gebracht aan Italië vanwege de tuinbouwvakbeurs Macfrut in Cesena. Enkele jaren kwam Milaan regelmatig in het nieuws vanwege de vers-trein van Amsterdam naar Noord-Italië. Mede om die reden werd de uitnodiging van Jochem Wolthuis om deel te

nemen aan een driedaagse handelsmissie naar Sicilië dankbaar aanvaard. Het zorgt, toevalligerwijs, voor een beetje tegenwicht in een editie waarin concurrent Spanje de boventoon voert. (Zie ook pagina 36 en 37.)

Concurrenten

De reis richt zich specifiek op de provincie Caltanissetta in het zuidelijke deel van het eiland. De tuinbouwsector in het gebied heeft een achterstand ten opzichte van andere provincies op het eiland, zoals het productiegebied Vittoria, maar zeker ook ten opzichte van het Italiaanse vasteland en concurrenten als Spanje en Marokko. Goede bouwgrond is er echter in voldoende

de mate beschikbaar, terwijl ook het imago van Italië en zeker ook Sicilië dik in orde is. Waar het aan ontbreekt is structuur, ervaring en contact met de markt. Caltanissetta beschikt over 120.000 hectare landbouwgrond, met verschillende bodemstructuur en zelfs enigszins verschillende klimatologische omstandigheden. Het klimaat is Mediterraans, maar Sicilië heeft jaarlijks gemiddeld toch zo'n 640 regenenuren. De beschermde tomatenteelt is geconcentreerd in de kuststreek rondom de stad Gela. De kasteelt heeft een oppervlakte van 1.500 hectare tomaten. Tomaten, waaronder cherrytomaten, vormen de hoofdmoot. In de iets noordelijker gelegen productiegebieden van Mazzarino en Niscemi wordt in totaal op honderd hectare paprika's geteeld. Erg belangrijk voor Caltanissetta is de teelt van zowel wijn- als tafeldruiven. Overal op het eiland is nieuwe aanplant te zien. De productie verschuift meer en meer naar het zuiden. Italia is de belangrijkste variëteit, Red Globe het ras in opkomst.

Afnemers

Stefan Italiano is voorzitter van de in Gela gevestigde coöperatie Agro Verde. De coöperatie telt 120 leden/producenten, die samen goed zijn voor een teeltoppervlakte van 150 hectare. Met die twee cijfers is tevens de relatieve kleinschaligheid van de telers in Caltanissetta duidelijk gemaakt. Agro Verde is echter wel een voorbeeld van een redelijk succesvolle bundeling. Naast afzet op de binnenlandse markt, heeft de coöperatie klanten in Frankrijk,

Blik in het verleden

Vanwege het 60-jarig bestaan publiceert Vakblad Agf dit jaar in elke editie een artikel met een knipoog naar het verleden. Elke maand wordt gekeken naar parallellen met een andere lustumperiode. In de maand november zijn we aanbeland bij de periode 1997-2001. Deze week staat de rol van Italië als belangrijke leverancier van groenten en fruit centraal. Opvallend daarbij is dat de jaargangen van Vakblad Agf in genoemde periode erg weinig melden over de Italiaanse productie en handel. In 2000 was er een kleine opleving vanwege de Verstrein Amsterdam-Milaan.

Nederlandse markt

Nederlandse en Duitse handelsdelegaties namen eind oktober een kijkje in de kas bij tomatenproducenten in de provincie Caltanissetta op het Italiaanse eiland Sicilië. Conclusie was dat er wel degelijk kassen met potentie zijn, maar dat veel tuinders nog een aardige efficiëncyslag moeten maken.

Duitsland en in diverse landen van Oost-Europa. De productie bedraagt 30.000 ton en zoals vrijwel elke afzetorganisatie van tuinbouwproducten schermt ook Agro Verde met afnemers uit het retailkanaal. Metro en Coop worden met name genoemd door Italiano. Opvallend want even later merkt de coöperatievoorzitter op dat de leden in 2008 het EurepGAP-certificaat willen halen, wat dan inmiddels is omgedoopt tot GlobalGAP. Het is uiteraard mogelijk dat een deel van de leden al wel in het bezit is van de door de supermarkten geëiste certificering.

Potentie

Dat zou zomaar het geval kunnen zijn met een van de drie productiebedrijven van Agricola Canotto. Deze producent beschikt over in totaal drie hectare. Van deze teler worden twee bedrijven bezocht, waarvan een pilotproject. In deze kas wordt geteeld in Perlite, een steensoort die in korrelvorm wordt toegepast. Beluchten, verwarming, hoge draad en biologische bestrijding zijn teeltkenmerken die in deze kas worden toegepast. Opvallend zijn de zonnepanelen voor de kas, waarmee het voor de kasverwarming benodigde water wordt verwarmd. In deze

veelbelovende proefkas wordt een troscherrytomaat geteeld, die volgens de kenners te vergelijken is met het ras Conchita. Die tuinbouwkenners zijn unaniem van mening dat deze kas van Agricola Canotto potentie heeft. Wel wordt opgemerkt dat de finesses in de teelt ontbreken. Op dat gebied kan een parallel worden getrokken met de Spaanse kasteelt van een jaar of tien geleden. Ook daar timmerden telers op dat moment aardig aan de weg, maar ook daar stonden de trotse en zelfs wat eigenwijze producenten nauwelijks open voor adviezen van buitenaf, die de teelt en daarmee de productie alleen maar ten goede zouden komen.

Balans

De volgorde van het bezoek aan de kassen is goed gekozen. Het pilotproject wordt namelijk vooraf gegaan door een kijkje in een veel traditionelere Siciliaanse kas. Geen verwarming, teelt in de grond, geen hoge draad, een onregelmatige zetting en daardoor een onregelmatige productie wekken in deze kas de indruk dat veel producenten van glasgroenten in Caltanissetta nog een tamelijk lange weg te gaan hebben.

Mario Santamaria is assessor van de pro-

vincie en verantwoordelijk voor Landbouw en Economische Zaken. Hij maakt na de driedaagse handelsmissie van Nederlandse en Duitse vertegenwoordigers van de groenteketen de balans op: "De grote belangstelling van veel jonge telers voor dit initiatief geeft ons hoop voor de toekomst. De motivatie om deze provincie op de kaart te zetten als tuinbouwgebied met potentie is groot. Voorwaarde is wel dat de producenten zich bundelen. Schaalvergroting aan productiezijde is essentieel. Pas dan kunnen we een rol spelen op de Europese markt. Mede om die reden zullen we ons de komende tijd nadrukkelijk presenteren op de toonaangevende groenten- en fruitvakbeurzen in Europa."

Terugblik

Ruim zeven jaar geleden kreeg de Vereinstrein tussen Amsterdam en Milaan ruimschoots aandacht in Vakblad Agf. Opvallend is dat een vrachtwagen vanuit Nederland sneller in Milaan is dan vanaf Sicilië. De provincie kijkt daarom nadrukkelijk naar de logistieke mogelijkheden over water. Uiteraard hoopt de tuinbouwsector in Caltanissetta wel op de rijdende trein te springen richting de Europese afzetmarkt. ■